

Wykaz prac z zakresu chrześcijaństwa antycznego powstałych w Instytucie Religioznawstwa Uniwersytetu Jagiellońskiego

Poniższe zestawienie ułożone w porządku chronologicznym prezentuje kolejno nazwiska i imiona autorów tych prac, ich tytuły, rok napisania i nazwiska promotorów.

Prace magisterskie

1. Czyżowski Mariusz, *Elementy gnostyckie w poglądach Orygenesusa*, 1989, prof. dr hab. Jan Drabina.
2. Kopeć Mirosław, *Koncepcja pracy Aureliusza Augustyna*, 1989, prof. dr hab. Jan Drabina.
3. Kowalczyk Agnieszka, *Terapeutyczny aspekt praktyk pokutnych w starożytnym Kościele*, 1989, prof. dr hab. Jan Drabina.
4. Lechowicz Dorota, *Angelologia w piśmiennictwie judeochrześcijańskim I–II w. n.e.*, 1990, prof. dr hab. Jan Drabina.
5. Wrona Dorota, *Chrzest w pierwszych dwóch wiekach chrześcijaństwa*, 1991, prof. dr hab. Jan Drabina.
6. Łysiak Adam, *Mit kosmogoniczny jako algorytm przemian życia duchowego w greckiej filozofii presokratycznej i chrześcijańskiej egzegezie Księgi Rodzaju w pierwszych wiekach*, 1992, prof. dr hab. Jerzy Ochman.
7. Buła Adam, *Droga do doskonałości i przeszkody na niej stojące w pismach starożytnych ascetów egipskich*, 1992, prof. dr hab. Jan Drabina.
8. Grzesiak Andrzej, *Tożsamość chrześcijańska wylaniająca się z pism wczesnych Tertuliana*, 1992, prof. dr hab. Jan Drabina.
9. Rogala Monika, *Pojęcie nawrócenia w judaizmie i chrześcijaństwie w świetle Starego i Nowego Testamentu oraz rękopisów z Qumran*, 1993, prof. dr hab. Jan Drabina.
10. Tabisz Alicja, *Mariologia Protoewangelii Jakuba na tle epoki*, 1993, prof. dr hab. Jan Drabina.
11. Augustyn Leszek, *Człowieczeństwo doskonałe; teologiczny obraz natury ludzkiej według Klemensa Aleksandryjskiego*, 1996, prof. dr hab. Jerzy Ochman.
12. Kurko Jan, *Problem objawienia w dialogu ze światem pogańskim w świetle wczesnochrześcijańskich apologii II wieku*, 1996, prof. dr hab. Jan Drabina.
13. Sypniewski Jacek, *Pierwsze pokolenie chrześcijan wobec wolności*, 1997, prof. dr hab. Jan Drabina.
14. Suchańska Renata, *Wczesnochrześcijańskie rozumienie Paschy*, 1997, prof. dr hab. Jan Drabina.
15. Górka Joanna, *Idea ubóstwa oraz jej realizacje w codziennym życiu pierwszych Ojców Pustyni*, 1998, prof. dr hab. Jan Drabina.
16. Sachryń Krystian, *Droga do doskonałości w ujęciu Jana Kasjana*, 2000, prof. dr hab. Jan Drabina.

17. Szymańska Daria, *Teofonia Boga ukrytego w pismach Pseudo-Dionizego Areopagity*, 2001, prof. dr hab. Jan Drabina.
18. Dekert Tomasz, *Teoria rekapitulacji Ireneusza z Lyonu w świetle starożytnych koncepcji na temat Adama*, 2003, prof. dr hab. Jan Drabina.
19. Góral Jan, *Kościół i herezje w pismach Ireneusza z Lyonu i Tertuliana*, 2003, prof. dr hab. Jan Drabina.
20. Miklicz Marta, *Koncepcja człowieka w traktacie „De Hominis Opificio” Grzegorza z Nyssy*, 2004, prof. dr hab. Jan Drabina.
21. Piskozub-Piwosz Agnieszka, *Prawo a usprawiedliwienie Żydów i pogan w Komentarzu Orygenesza do „Listu świętego Pawła do Rzymian”*, 2006, prof. dr hab. Jan Drabina.

Prace doktorskie

1. Pilarczyk Krzysztof, *Analiza religioznawcza Łukaszowej idei zesłania Ducha (ujęcie historyczno-redakcyjne Dziejów Apostolskich 2,1–4)*, 1983, promotor prof. dr hab. Zygmunt Poniatowski.

Praca prezentuje Łukaszową ideę zesłania Ducha *in statu fieri*, wskazując na jej związki z pneumatologią judeochrześcijańską i hellenistyczną oraz określa stopień oryginalności koncepcji Łukasza. Ukazuje też proces kształtowania się instytucji świąt w pierwotnym chrześcijaństwie pod wpływem Łukaszowych pism. Jednocześnie celem pracy jest praktyczne wykorzystanie metody historyczno-redakcyjnej stosowanej w bibliście do badań religioznawczych.

2. Górka Bogusław, *Pomiędzy aktem wiary a faktem chrztu. Instytucja nawrócenia w Kościele pierwotnym*, 1999, promotor prof. dr hab. Jan Drabina.

W rozprawie na podstawie hipotezy zlokalizowano katechumenat Kościoła pierwotnego w sentencji „logionu posłannictwa” (Mk 16, 15–18), który jest donośnym teologalnie fragmentem „dłuższego zakończenia” Ewg. Marka (16, 9–20). Następnie zdefiniowano ten katechumenat – na bazie fraz owego logionu („ci którzy uwierzyli”) – jako „instytucja nawrócenia” i opisano go za pomocą „katalogu pięciu znaków”. Tak zlokalizowany i opisany katechumenat uczyniono szkłem powiększającym służącym do penetracji literatury nowotestamentalnej, częściowo także wczesnokościelnej. Dzięki temu spostrzeżono, że wiele kłopotliwych wypowiedzi NT staje się czytelnymi. Był to znak, że w ich tle stoi również już zinstytucjonalizowana pedagogia inicjacji w chrześcijaństwo. Tak przedstawia się teza rozprawy, którą rozwinięto szerzej dopiero w czwartej części pracy. Trzy części poprzedzające podejmują wszechstronnie problem „dłuższego zakończenia” Ewg. Marka, wokół którego narosła w tym stuleciu obfita literatura – ale tylko w językach obcych.

3. Trzcńska Izabela, *Symbolika Przemienienia Chrystusa we wschodniochrześcijańskim modelu transformacji człowieka*, 1999, promotor prof. dr hab. Andrzej Wierciński.

Symbolika Przemienienia odczytywana jako teofania została omówiona w dwóch zasadniczych aspektach: jako manifestacji niebiańskiej przestrzeni oraz działania boskich, świetlistych Energii, opisywanych w religijnej literaturze bizantyjskiej. Zajęto się także problemem chrześcijańskiej gnozy, połączonej, według ojców Kościoła greckiego, z mistycznym doświadczeniem blasku Taboru. W ikonografii Przemienienia

symbolem takiej gnozy jest obłok i zwierciadło, obrazowane w postaci mandorli, która jak się okazało, uzgadnia i jednoczy w sobie większość odkrywanych w trakcie analizy sensów. Starano się ponadto ukazać rozwój bizantyjskiej myśli teologicznej dotyczącej Przemienienia oraz odpowiadający mu rozwój w przedstawieniu tego tematu. W związku z tym w Aneksie została zamieszczona propozycja typologii mandorli Przemienienia, a do pracy dołączone ilustracje stanowiące materiał analiz. Głównymi metodami, jakimi się posłużono, była teoria symbolizacji Wiercińskiego, koncepcja symbolu Ricoeura oraz Jungowska metoda odczytywania znaczeń symbolicznych w kontekście procesów transformacyjnych i poznawczych. W badaniach ikonografii posłużono się także ikonologią Panofsky'ego.

4. Szymańska-Kuta Daria, *Koncepcja człowieka w interpretacji alegorycznej Dydyma Ślepego*, 2006, promotor prof. dr hab. Jan Drabina.

Przedmiot dysertacji stanowi koncepcja człowieka w ujęciu Dydyma Ślepego (Aleksandryjskiego) – orygenisty IV wieku. Podstawowym materiałem badawczym jest alegoryczny komentarz do Księgi Rodzaju odkryty w Tura. W dysertacji (1) zrekonstruowano systemowe i doktrynalne założenia koncepcji człowieka, zmierzające do ujęcia człowieka w ramy struktury psychosomatycznej; (2) analizie poddano heterogeniczny model ψυχή z uwzględnieniem znaczenia, z jednej strony, pasywnych czynników namiętnościowych ψυχή, z drugiej natomiast, aktywnego czynnika umysłowego (ήγεμονικόν); (3) wskazano na istotną rolę elementu cielesnego rozumianego jako ὑποκείμενον – niezbywalny substrat przeobrażeń, jakim podlega ψυχή; (4) rozpatrzono, w jaki sposób bipolarny model człowieka determinuje strategię ascetyczną Dydyma, zorientowaną na sterowanie ruchem popędu. Analiza, przeprowadzona z perspektywy badań A.-J. Festugière'a, E.R. Doddsa, M. Harl i J. Bouffartigue'a, pozwoliła również na uchwycenie procesu transpozycji elementów greckiej spekulacji filozoficznej i filozoficzno-religijnej późnego antyku (medio- i neoplatonickiej, neostoickiej, neopitagorejskiej) w przestrzeń formującej się antropologii chrześcijańskiej.

Praca habilitacyjna

Bogusław Górka, *Inicjacja w życie wieczne w Ewangelii św. Jana. Struktura inicjacji w świetle J 1,10–12; 3,1–21; 5,1–47; 20,30–31*, 2005. Recenzenci: prof. dr hab. Jan Drabina, dr hab. Zbigniew Kiernikowski, prof. dr hab. Henryk Pietras.

W zagadnieniach wstępnych w pierwszej części rozprawy zadeklarowano zamiar odsłonięcia struktury inicjacji w życie wieczne w Ewangelii Jana. Postulowano, że najgłębszą warstwę czwartej Ewangelii stanowi warstwa inicjacyjna spleciona z dwóch inicjacji: historycznej i egzystencjalnej. Przedłożono przy tej okazji propozycję struktury inicjacyjnej dla całej Ewangelii, którą zakwalifikowano do hipotetycznego gatunku inicjacyjnego. Postanowiono dotrzeć do Janowej inicjacji egzystencjalnej w życie wieczne w wybranych tekstach za pomocą ujęcia inicjacyjnego. Konieczność jego wprowadzenia ugruntował nam przegląd metod zastosowanych przez uczonych w badaniach nad Ewangelią Jana. Podstawowe założenie metodologiczne podczas naukowych poszukiwań miało charakter hermeneutyczny, a nie ideologiczny i zmierzało do tego, by czwartą Ewangelię interpretować za pośrednictwem czwartej Ewangelii. Zaproponowane ujęcie inicjacyjne polega na aplikacji klucza interpretacyjnego, wyabstrahowanego z dwóch logionów Ewangelii Jana: 1,10–12 i 20,30–31. Z przeprowa-

dzonej analizy obydwóch logionów wynika, że celem Janowej inicjacji egzystencjalnej jest: w wymiarze indywidualnym – doprowadzenie do statusu dziecka Boga (por. J 1,10–12); w wymiarze społecznym – do członkostwa we wspólnocie życia wiecznego (por. J 20,31).

Wykaz sporządziła Dominika Motak